

УДК 336.713:005.35

Цистан І. В.

Університет банківської справи

ВРАХУВАННЯ ЗАСАД КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УПРАВЛІННІ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Розкрито особливості ведення банківського бізнесу на засадах концепції корпоративної соціальної відповідальності. Ідентифіковано вплив, який здійснюють соціальні ініціативи на діяльність банку та економіку.

Ключові слова: банк, інвестиційний потенціал, корпоративна соціальна відповідальність.

Постановка проблеми. У сучасних умовах забезпечення ефективного розвитку банківської системи в Україні є одним із першочергових завдань, оскільки лише надійна і розвинена банківська система має можливість сприяти відновленню економіки та її стабілізації, а високий рівень розвитку економіки, своєю чергою, здатний чинити позитивний вплив на розвиток банківської системи.

В умовах сьогодення важливим питанням є пошук нових підходів до ведення бізнесу, які забезпечать йому нормальне функціонування. Останні тенденції свідчать, що одним із таких підходів у корпоративному менеджменті є використання концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), що передбачає управління бізнес-процесами з метою забезпечення позитивного і відповідального впливу на суспільство, що, своєю чергою, позитивно впливає як на діяльність бізнесу, так і на стан економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей концепції корпоративної соціальної відповідальності та моделей її реалізації присвячено значну кількість робіт вітчизняних та зарубіжних учених. Найбільш вагомий внесок було зроблено зарубіжними науковцями: Ф. Котлером [1], М. Портером, М. Крамером [2], А. Керролом [3], М. Фрідманом [4], Л. Савицькою [5] та ін., де корпоративна соціальна відповідальність існує вже досить тривалий проміжок часу й успішно функціонує. Серед вітчизняних науковців доцільно виділити праці В. Воробей [6], І. Маліка [7], Ю. Бегма, О. Віннікова, О. Редько [8], І. Комарницького, З. Галушки [9] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас у працях науковців не знайшло повноцінного відображення дослідження врахування корпоративної соціальної відповідальності в управлінні інвестиційним потенціалом банків.

Мета статті полягає у дослідженні сутнісної характеристики корпоративної соціальної відповідальності банківського бізнесу, особливостей її розвитку в банках України та ідентифікації основних шляхів впровадження корпоративної соціальної відповідальності в процесі управління інвестиційним потенціалом банків в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корпоративна соціальна відповідальність – це філософське поняття, що визначає позицію банку щодо своєї країни, суспільства, співробітників та навколишнього середовища. На думку А.І. Петросюка, сучасний банк усвідомлює свою відповідальність і прагне стати банком з «людяним обличчям» [10, с. 1]. Думки фахівців щодо терміну корпоративної соціальної відповідальності різняться, але ще А. Сміт стверджував, що «ця сфера діяльності, безумовно, морально навантажена» і спрямована на те, щоб створювати добробут, а не зводити

добробут винятково наповненості видаткової частини того чи іншого бюджету [11].

Ми підтримуємо думку А.М. Колота, який під корпоративною соціальною відповідальністю розуміє імплементований у корпоративне управління певний тип соціальних зобов'язань (здебільшого добровільних) перед працівниками, партнерами, інститутами громадянського суспільства і суспільства в цілому [12, с. 70].

У кожній країні існують свої підходи до впровадження концепції КСВ, що обумовлені історичними та культурними традиціями, менталітетом громадян, станом навколишнього середовища та станом розвитку економіки. Такі відмінності знайшли своє відображення в моделях КСВ, що приймає кожній із країн. Сьогодні експертами та провідними науковцями прийнято виділяти три моделі КСВ – американську, європейську та азіатську (японську) [13]. Одразу варто наголосити, що в науковій літературі можна зустріти й інші моделі, наприклад британську, англо-саксонську, континентальну, які, на нашу думку, є похідними від зазначених трьох моделей та базуються на них.

Здійснюючи аналіз даних моделей, слід відмітити наявність протилежностей між американською та європейською моделями. Зокрема, американська модель більш тісно переплітається з філантропією, а перевага надається реалізації соціальних програм через спеціалізовані компанії, то в межах європейської моделі КСВ вважається складовою частиною стратегії компанії і виступає фактором, який визначає підходи компанії до вибору партнерів, проектів, об'єктів інвестування.

У більшості країн світу рівень впровадження концепції КСВ банками знаходиться на високому рівні. У цілому інструментарій реалізації КСВ є схожим в усіх країнах. Стратегічні цілі концепції КСВ визначаються передусім моделлю, яка використовується банком, а також найбільш гострими соціальними проблемами, які наявні в середовищі, де працює банк.

У зарубіжних країнах корпоративна соціальна відповідальність не сприймається лише як благодійна діяльність. Світова практика показує, що корпоративна соціальна відповідальність допомагає компаніям підвищити ділову репутацію, встановити збалансовані і довірливі відносини як з державою, так і з суспільством.

Отже, в сучасних умовах перегляд ключових підходів до ведення банківського бізнесу створив об'єктивне підґрунтя для впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності в їх діяльність. Зміна пріоритетів на вартісно-орієнтовані методи ведення бізнесу дають змогу створити цінність для всіх зацікавлених сторін поряд із вирішенням найбільш важливих соціальних питань.

Український банківський бізнес сьогодні не використовує повною мірою всі можливості кон-

цепції корпоративної соціальної відповідальності, чим стримує свій розвиток. Зокрема, за даними ООН, в Україні концепцію корпоративної соціальної відповідальності офіційно впроваджують лише три із зареєстрованих банків, проте майже всі банки на своїх веб-сайтах мають розділи, присвячені соціальним аспектам діяльності [14]. Ініціатива ООН під назвою «Глобальний договір» зобов'язує суб'єктів господарювання, що є її підписантами, публікувати змістовні звіти щодо прогресу в напрямі соціальної відповідальності. На нашу думку, це і є одним із пояснень представленої статистики мережею Глобального договору ООН.

Перепонами на шляху до впровадження елементів системи корпоративної соціальної відповідальності в банківський бізнес України може виступати неточне розуміння даного поняття. Це підтверджується, зокрема, проведеним опитуванням «Глобальний бізнес-барометр», яке відображає розуміння західними компаніями сутності корпоративної соціальної відповідальності. Виходячи із результатів проведеного дослідження, іноземні компанії основними цілями діяльності на засадах КСВ визначають діяльність, спрямовану на врахування інтересів стейкхолдерів, а також максимізацію прибутків та діяльність в інтересах акціонерів.

Своєю чергою, вітчизняні банки у переважній більшості ототожнюють діяльність у межах корпоративної діяльності з благодійною та спонсорською діяльністю. Дана невідповідність обумовлена необхідністю формування переліку можливих ініціатив банку в межах корпоративної соціальної відповідальності.

Якщо проаналізувати діяльність банків України у сфері корпоративної соціальної відповідальності та їх належність до певної групи банків за активами, тобто за тим, наскільки банк є надійним на банківському ринку, можна побачити тенденцію: чим більший банк, тим більше уваги він приділяє корпоративній соціальній відповідальності. Найбільш соціально відповідальними банками є банки I групи («ПриватБанк», «Райффайзенбанк» тощо.) Часто саме ці банки є спонсорами або партнерами певних благодійних організацій, конкурсів, театрів, співпрацюють зі студентами тощо.

При цьому розуміння корпоративної соціальної відповідальності в банках суттєво не змінилося за останні роки, оскільки більшість банків, які активно використовують корпоративну соціальну відповідальність у своїй діяльності, ототожнюють її зі спонсорством та благодійністю, нехтуючи іншими ініціативами; банками практично не використовується широке бачення соціальної відповідальності як забезпечення сталого розвитку. Негативним явищем також є те, що інформація про соціальну діяльність банків рідко розміщується на першому чи другому рівнях сайтів. Не всі банки вважають за потрібне висвітлювати принципи соціальної відповідальності, яким вони слідують, і не завжди така діяльність висвітлена у стратегії банку. Серед принципів соціальної відповідальності, які найчастіше визначаються банками, можна виділити такі:

- принцип прозорості у стосунках із працівниками, клієнтами та державою;
- принцип урахування інтересів суспільства, який передбачає, що банки приймають участь у вирішенні економічних, соціальних проблем, які існують у суспільстві;

- принцип ведення постійного діалогу із зацікавленими сторонами. Банки постійно працюють над тим, щоб вчасно визначити інтереси і потреби зацікавлених сторін із метою покращання банківських послуг і соціальної діяльності, а також підвищення рівня довіри до банку;

- принцип достовірності.

Загалом, упровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності дає банкам змогу: сформувати позитивний імідж в очах громадськості та інвесторів; збільшити ресурсну базу для розвитку за рахунок нарощування депозитного портфелю через збільшення лояльності клієнтів; підвищити інтерес іноземних інвесторів до цінних паперів банків; покращати взаємовідносини банку із громадськістю та місцевою владою; підвищити вмотивованість та продуктивність працівників тощо.

Сучасні тенденції розвитку економіки потребують активної участі банків як посередників в акумулюванні та перерозподілі тимчасово вільних коштів. Однак не менш важливим є необхідність активізації інвестиційної діяльності банків, формування достатнього рівня їх інвестиційного потенціалу, оскільки саме банки найбільш повно здатні забезпечити той обсяг інвестиційних ресурсів, в якому є потреба серед суб'єктів господарювання, передусім високотехнологічних, переробних, наукоємних галузей, будівництва, сільського господарства, сфери послуг тощо. Це, своєю чергою, сприятиме розвитку економіки.

Механізм участі банківської системи в інвестиційній діяльності визначається сукупністю форм та методів акумулювання фінансових ресурсів із метою їхнього вкладення у економіку. Це стосується прямого впливу банківських установ на інвестиційні процеси, оскільки він полягає в мобілізації заощаджень населення і спрямування їх на інвестування через використання кредитного механізму та ринок цінних паперів, а також у вкладенні в інвестиційні проекти власних і залучених ресурсів.

Непрямий вплив полягає в обслуговуванні руху коштів, які належать клієнтам-інвесторам і призначені для інвестиційних цілей, а також у виконанні цілого спектра посередницьких функцій, особливо в процесі здійснення схем проектного фінансування інвестицій.

Проте існує низка чинників які стримують розвиток інвестиційної діяльності банківських установ в Україні. До них можна віднести:

- обмежений обсяг ресурсів для проведення інвестиційних операцій та їх значна вартість;
- невідповідність термінів ресурсної бази та інвестиційних проектів;
- значний рівень ризиків інвестування для банків (нестабільність стану національної економіки не дає змоги прогнозувати результат реалізації інвестиційних проектів підприємствами та, відповідно, рівень рентабельності інвестованих ресурсів);
- недовіру до банків зі сторони клієнтів;
- відсутність дієвих механізмів стимулювання з боку держави.

Саме тому виникає необхідність упровадження корпоративної соціальної відповідальності в процесі управління інвестиційним потенціалом банків в Україні. Однак під час здійснення цього процесу слід урахувати, що на сьогоднішній день в українській банківській практиці спостерігається обмежений ефект від реалізації заходів соціально відповідальної діяльності, що пов'язано з поверха-

невим упровадженням концепції, а також відсутністю чіткого розуміння сутності даного поняття та нерозумінням переваг від застосування етичних принципів ведення бізнесу.

Одним із кроків на шляху впровадження корпоративної соціальної відповідальності в процесі управління інвестиційним потенціалом банків в Україні є формування можливих ініціатив банку в межах здійснення корпоративної соціальної відповідальності. Досить ґрунтовно здійснює формування таких ініціатив І.Б. Івасів, зокрема автор розділяє їх на зовнішні та внутрішні (табл. 1) [15, с. 4].

Таблиця 1
Перелік ініціатив соціально відповідального банківського бізнесу

Соціальні ініціативи банку	
Зовнішні	Внутрішні
Корпоративна філантропія у формі підтримки соціально-важливих заходів	Соціальні пакети для працівників
Благодійність, фінансова і матеріальна допомога	Інвестиції в персонал, а саме тренінги стажування та інші форми корпоративного навчання
Стипендіальні та освітні програми	Прозорі програми мотивації і кар'єрного росту
Робота в асоціаціях із законодавчими ініціативами	Етичні стандарти роботи
Партнерські проекти з владою, та навчальними закладами	Прозора загальна звітність (не лише фінансова, а й, наприклад, соціальна звітність)
Волонтерська діяльність	
Етичні підходи до взаємодії із зовнішнім середовищем	
Соціально відповідальний підхід до інвестування – вибір об'єктів інвестування виходячи з ділових, екологічних, етичних засад діяльності	

Джерело: складено на основі [15, с. 4]

Важливим моментом у рамках управління банківським інвестиційним потенціалом є врахування соціально відповідального підходу до інвестування, оскільки він дає змогу як розширити межі інвестиційних об'єктів, так і створити умови для їх розвитку.

В українських умовах саме від власників залежить, яким чином буде впроваджуватися механізм корпоративного управління в банках, позаяк процес упровадження стане добровільним і очікуваним, якщо це буде нести із собою певні вигоди, а не втягувати в невинуваті витрати.

Оцінюючи ситуацію з цієї точки зору, можна констатувати, що в більшій частині банківського сектора України поки відсутня така мотивація, яка б безпосередньо пов'язувала показники економічної ефективності діяльності банку з рівнем корпоративного управління в ньому. Одним із таких стимулів може стати конкуренція за кошти кредиторів і вкладників.

Не менш актуальним є питання щодо організації відносин між державою і вітчизняними банками в контексті впровадження засад корпоративного управління в практику управління інвестиційним потенціалом, зокрема шляхом визначення пріоритетних галузей для інвестування та встановлення додаткових стимулів та привілеїв під час його здійснення. Для української економіки до таких галузей, на нашу думку, слід віднести:

- виробництво високотехнологічних приладів;
- сферу розробки та вдосконалення інформаційних технологій;
- житлово-комунальний комплекс у сфері будівництва відходопреробних підприємств та модернізації об'єктів сфери теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення;
- літакобудування та машинобудівний комплекс за рахунок виробництва нових та імпортозаміщуючих видів машин та виробничого устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів;
- транспортну інфраструктуру, зокрема будівництво та реконструкцію доріг;
- курортно-рекреаційну сферу і туризм у сфері будівництва курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури;
- агропромисловий комплекс у сфері переробки результатів їхньої діяльності, зокрема виробництва конкурентоспроможних на закордонних ринках харчових продуктів.

Створюючи ефективну систему корпоративного управління, банки стикаються з необхідністю вирішувати безліч специфічних питань, зокрема:

- складні відносини між власниками і менеджерами;
- помітне розходження між часовими структурами пасивів і активів і, що дуже важливо, критичну залежність банків від довіри безлічі вкладників;
- винесення на перший план у банківському бізнесі управління ризиками як найважливішого елементу системи внутрішнього контролю в банках;
- більш високий рівень непрозорості банків у зв'язку із законодавчо закріпленою необхідністю збереження не лише комерційної таємниці, а й банківської;
- більш жорстка система регулювання діяльності, пов'язана з необхідністю захисту прав вкладників та гарантування державою своєчасного та в повного повернення вкладених у банк коштів.

Розглядаючи специфіку банківських систем, не можна не згадати особливості української банківської системи: загальну нерозвиненість вітчизняного фінансового ринку, в якому доводиться діяти банкам; загальну фінансову слабкість значного числа клієнтів банків; досить поширену практику проведення різних сумнівних операцій, здатних принести великі, хоча і не дуже «чисті» гроші, що є свідченням зміщення морально-етичних координат; складну процедуру захисту прав акціонерів та клієнтів банку.

Саме тому в процесі подальшого розвитку систем корпоративного управління в банках, зокрема і в процесі управління інвестиційним потенціалом, варто спиратися на пошук механізмів вирішення низки проблем, а саме:

- врахування унікальної ролі стейкхолдерів банку, зокрема вкладників, клієнтів, трудового колективу банку, професійних асоціацій у його діяльності;
- чіткого визначення ролі Національного банку України в організації корпоративного управління в банківських установах;
- врахування особливої ролі прозорості банківської діяльності, у тому числі в частині корпоративного управління.

Однак не слід забувати, що в умовах обмеженості фінансових ресурсів їх економія є цілком виправданою, що унеможливує розширення

спектра відповідальності до корпоративної благодійності. Саме усвідомлення топ-менеджментом та власниками бізнесу всього переліку вигод від КСВ дає змогу ефективно імплементувати концепцію в діяльність – створити цінність для зацікавлених сторін, поряд із вирішенням найбільш важливих соціально-екологічних питань.

Стратегічні заходи соціально відповідального бізнесу суттєво визначають роль банку у забезпеченні сталого розвитку країни. Відповідно до всього зазначеного щодо реалізації соціальних проектів, варто зауважити про головну мету діяльності банку. Як і раніше, цією метою залишається отримання прибутків, проте вартісний підхід дає змогу дещо розширити це бачення і додати створення цінності для всіх груп зацікавлених сторін.

Активна реалізація банками проектів у межах концепції корпоративної соціальної відповідальності в Україні обумовлена інтеграцією країни у фінансовий та економічний європейський простір, де слідування принципам соціальної відповідальності є обов'язковою умовою активного інвестування. Інтеграція концепції в діяльність банку та системне соціальне інвестування в установу забезпечать у майбутньому стійку конкурентоздатність, де важливу роль матимуть репутація та імідж банку.

Головним критерієм, на який варто звернути увагу для досягнення цієї мети, є наявність співробітництва між державою, банками та безпосередньо суб'єктами, яким потрібні інвестиційні ресурси.

Весь цей комплекс заходів направлений на формування та використання інвестиційного потенціалу банків як однієї з передумов розвитку банківської системи України. Загалом, значення використання банківського інвестиційного потенціалу слід розглядати в комплексі, як на рівні

банку та банківської системи, так і на рівні держави загалом.

Висновки. На сучасному етапі розвитку світової економіки значна увага приділяється використанню принципів корпоративної соціальної відповідальності в діяльності економічних суб'єктів. Зокрема, вагомий вплив її використання має на діяльність банківських установ, оскільки лише врахування інтересів усіх учасників економічних відносин дає змогу банкам ефективно здійснювати свою діяльність.

Концепція корпоративної соціальної відповідальності поступово набуває популярності в банківському секторі України. Водночас більшість українських банків обмежуються благодійною і спонсорською діяльністю, тоді як багато інших можливих аспектів соціальної діяльності не вважаються важливими, рідко реалізуються або взагалі ігноруються.

Держава, бізнес та громадськість об'єднують зусилля для вирішення проблем. Банки нашої держави не можуть стояти осторонь цього процесу, тим більше що соціально активна позиція стає значною конкурентною перевагою.

Подальше впровадження концепції соціальної відповідальності є перспективним напрямом розвитку банківського сектору України. Проте необхідною умовою для активізації концепції соціальної відповідальності на сьогодні є підтримка таких банківських ініціатив державою, зокрема розробка і законодавче впровадження механізмів сприяння інвестиційній діяльності банків, формування їх зацікавленості за допомогою фінансових стимулів, зокрема податкових. Перспективним є також дослідження і використання міжнародного досвіду та напрацювання вітчизняних учених із цього питання.

Список використаних джерел:

1. Котлер Ф. Основы маркетинга : краткий курс / Ф. Котлер.; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2007. – 656 с.
2. Porter M. Strategy and society: the link between competitive advantage and corporate social responsibility / M. Porter, M. Kramer // Harvard Business Review, 2009. – Vol. 84 (12). – P. 78–94.
3. Carroll A. B. Corporate Social Responsibility : Evolution of a Definitional Construct [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bas.sagepub.com/cgi/content/abstract/38/3/268>.
4. Friedman M. The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.colorado.edu/studentgroups/libertarians/issues/friedman-socrespbusiness.html>.
5. Савицкая Л. Корпоративная социальная ответственность: кому быть лидерами в XXI веке? / Л. Савицкая [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.web-standart.net/issues/2007/7/1091>.
6. Воробей В. Корпоративна соціальна відповідальність чи вигода? / В. Воробей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/cm/cm037.html>.
7. Малик И.П. Развитие социальной ответственности бизнеса в Украине / И.П. Малик // Экономический простір. – 2008. – № 13. – С. 112–123.
8. Якісне дослідження методів впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні / Ю.К. Бегма, О.Ю. Вінніков, О.І. Редько [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.svb.org.ua/sites/default/files>.
9. Комарницький І.Ф., Галушка З.І. Соціальна відповідальність бізнесу як інструмент управління сучасним підприємством / І.Ф. Комарницький, З.І. Галушка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bukuniver.cv.ua/Applications/zbirnik-/n6/7_Social.pdf.
10. Петросюк А.І. Соціальна відповідальність банку та задоволення потреб споживача на сучасному етапі в Україні / А.І. Петросюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conf.htei.org.ua/wp-content/uploads/2015/03/Petrosjuk.pdf>.
11. McDonald, Lynette M. and Rundle-Thiele, Sharyn R. Corporate social responsibility and bank customer satisfaction: a research agenda. // International Journal of Bank Marketing. – 26 (3). – 2014. – P. 170–180
12. Колот А.М. Корпоративна соціальна відповідальність: сучасна філософія, проблеми засвоєння / А.М. Колот // Економіка України. – 2014. – № 3. – С. 70–82.
13. Ласункова А.С. Порівняльний аналіз моделей корпоративної соціальної відповідальності в банках світу / А.С. Ласункова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/181-188.pdf>.
14. United Nations Global Compact [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unglobalcompact.org/index.html>.
15. Івасів І.Б. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в банках України / І.Б. Івасів // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1(36). – С. 3–6.

Цистан І. В.

Університет банківського дела

УЧЕТ ОСНОВ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В УПРАВЛЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ БАНКОВ В УКРАИНЕ

Резюме

Раскрыты особенности ведения банковского бизнеса на основе концепции корпоративной социальной ответственности. Идентифицировано влияние, которое осуществляют социальные инициативы на деятельность банка и экономику.

Ключевые слова: банк, инвестиционный потенциал, корпоративная социальная ответственность

Tsystan I. V.

University of Banking

CONSIDERATION OF FOUNDATIONS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN MANAGEMENT OF BANKS INVESTMENT POTENTIAL IN UKRAINE

Summary

Revealed the features of the banking business based on the concept of corporate social responsibility. Identified the impact that social initiatives have on the bank activities and economy.

Keywords: bank, investment potential, corporate social responsibility.

УДК 336.027

Шульц Е. П.

Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього
Національної академії наук України

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розглянуто поняття фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Досліджено рівні формування, розподілу та використання фінансових ресурсів відповідно до інтересів суб'єктів їх використання. Виявлено чинники впливу на обсяги формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Проаналізовано класифікацію фінансових ресурсів. Надано рекомендації щодо покращання функціонування фінансової системи органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: фінансові ресурси, місцеві запозичення, бюджет, місцеве самоврядування, кредитування.

Постановка проблеми. У сучасних реаліях проведення економічних реформ в Україні та розвитку децентралізаційних процесів зокрема у сфері бюджетних відносин проблема формування та ефективного використання фінансових ресурсів надзвичайно актуалізується. Розгортання кризових явищ в економіці і, як наслідок, дефіцит бюджетних ресурсів вимагають пошуку джерел наповнення місцевих бюджетів та запровадження новітніх підходів до управління фінансовими ресурсами на державному та місцевому рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських та зарубіжних учених досі триває дискусія щодо сутності поняття «фінансові ресурси», їх структурних складників та класифікації. Дослідженням цієї проблематики займалися А.І. Балабанова, О.Д. Василик, О.П. Кириленко, М.Я. Коробов, Л.А. Лахтіонова, Г.Г. Нам, П.І. Орлова, М.М. Тріпак, С.В. Хачатурян, С.І. Юрій та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча проблематика фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування активно досліджується вітчизняними та зарубіжними вченими, однак існує дискусія щодо шляхів підвищення ефективності механізмів їх залучення та використання.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей функціонування системи фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключові відмінності різних трактувань ученими сутності фінансових ресурсів полягають в акцентуванні уваги на джерелах походження коштів. Так, Л.А. Лахтіонова зазначає, що фінансові ресурси – це грошові кошти у вигляді грошових фондів (статутний фонд, фонд оплати праці, резервний фонд) та у нефондовій формі (використання грошових коштів для виконання бюджетних зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками, страховими компаніями) [1].

Схожу думку має О.Д. Василик, який стверджує, що фінансові ресурси – це грошові накопичення та доходи, що створюються в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб [2].

На думку С.І. Юрія, фінансові ресурси – це грошові фонди, які створюються в процесі розподілу та використання ВВП за певний період часу [3].

Згідно із твердженням В.В. Бочарова, «фінансові ресурси держави приймають форму бюджетних і позабюджетних фондів, які мають строго цільове призначення» [4].